

KANAFANİ VE ANDERSON MODERN HUDUTLANDIRMA İÇİN NE DEDİ? WHAT WOULD KANAFANI AND ANDERSON SAY ABOUT MODERN DEMARCATION?

Çağdaş Ceyhan
Anadolu Üniversitesi,
İletişim Bilimleri Fakültesi
cceyhan@anadolu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1811-7816

ÖZ

ABSTRACT

Geliş Tarihi:

20.11.2025

Kabul Tarihi:

06.02.2026

Yayın Tarihi:

26.03.2026

Anahtar Kelimeler

Güneşteki Adamlar,
Nekropolitika,
Hudutlandırma

Hobo,

Dijital Sınırlar.

Keywords

Men in the Sun,
Necropolitics,
Demarcation, Hobo,
Digital Borders.

Bu çalışma, hareket hâlinde olan nüfusları, ekonomik, politik ya da doğal nedenlerle göç etmek zorunda kalan toplulukları iki farklı kitap üzerinden düşünme çabasıdır. Kitaplardan ilki Filistinli devrimci edebiyatçı Gassan Kanafani'nin "Güneşteki Adamlar"dır. Kitap Arap-İsrail savaşından sonra Kuveyt'e göç etmeye çalışan üç Filistinli göçmenin sonu hayal kırıklığı ile biten çöldeki yolculuğunu anlatır. Diğeri ise Nels Anderson'un "Hobo Evsiz Adamın Sosyolojisi" adlı kitabıdır ve 1920'lerde sonlanan, Amerikan sınır genişlemesi boyunca sınırlarda konumlanan, demiryollarında çalışarak bu sürecin önemli bir bileşeni olan Hobo adı verilen göçmen işçilerle ilgilidir. Her iki kitabın yazarı da eserlerinde anlatıtlıkları göç deneyimini yaşamışlardır. Buradan yola çıkarak sorulacak soru ise; sözü edilen eserlerde yer alan biri politik ve ekonomik, diğeri ekonomik sebeplerle yola düşmüş iki göçmenin günümüz göç hareketlerini anlamaya nasıl yardımcı olacağıdır. Bu sorunun cevaplanmasında Achille Mbembe'nin "hudutlandırmanın" kavramı öne çıkmaktadır. Çağdaş kapitalizm altında yatan örgütlü şiddetin özel adına dönüşen "hudutlandırma" bu dünyanın güçlerinin, belli mekânları, belli kesimler için mütemadiyen geçilmez kıldıkları süreç anlamına gelmektedir. Hudut kavramı her iki eserde farklı bağlamlara sahip olduğundan çalışmada hudut kavramı karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilmiştir. Çalışmanın bir başka sorusu da sınır teknolojilerinin hududun anlamını nasıl değiştirdiğine ilişkindir.

The This study will endeavour to think about mobile populations, communities forced to migrate for economic, political or natural reasons, through two different books. The first book is "Men in the Sun" by the Palestinian revolutionary writer Ghassan Kanafani. The book tells the story of three Palestinian immigrants trying to migrate to Kuwait after the Arab-Israeli war and their journey in the desert that ends in disappointment. The other is Nels Anderson's "The Hobo: The Sociology of the Homeless Man" about the migrant workers called Hobos, who were an important component of this process, especially working on the railways along the borders during the American border expansion that ended in the 1920s. The authors of both books have lived the migration experience they describe in their works. From this point of view, how can the two types of migrants, one political and economic and the other economic, in the aforementioned works help to understand today's migration movements? Achille Mbembe's contribution to the literature is very important here. Mbembe argues that confinement has become the proper name for the organised violence underlying contemporary capitalism. "Containment" is the process by which the forces of this world make certain spaces permanently impassable for certain groups of people. The concept of border has different contexts in both works. The concept of the border will be analysed comparatively in both works. Finally, an answer will be sought to the question of how border technologies change the meaning of the border.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1827424>

Atf/Cite as: Ceyhan, Ç. (2026). Kanafani ve Anderson Modern Hudutlandırma için ne derdi? *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 16(1), 566-579.

Giriş

Bu çalışmada göç deneyimini farklı boyutlarıyla – biri ekonomik nedenler diğeri savaş koşulları nedeniyle zorunlu olarak yaşayan iki yazarın Gassan Kanafani ve Nels Anderson’un görüşleri eserleri üzerinden karşılaştırılacaktır. Çalışmanın araştırma sorusu ekonomik nedenli göç ile zorunlu göçün anılan iki yazarın deneyimleri aracılığıyla günümüz göç hareketleri nasıl anlamlandırılabilir olacaktır. Bu doğrultuda çalışma bu iki yazarın görüşlerinin karşılaştırırken tartışmanın teorik bağlamını Achille Mbembe’nin nekropolitika kavramıyla genişletmeyi amaçlamaktadır. Bu teorik genişletme hamlesi ile göçün 21. yüzyılda büründüğü biçime de değinmeyi amaçlamaktadır.

Güneşteki Adamlar

Çalışmanın bu kısmında Gassan Kanafani tanıtılacak ve onun Güneşteki Adamlar öyküsündeki göç deneyiminin nekropolitika ve hudutlandırma kavramlarıyla analiz edilmeye çalışılacaktır. Bu doğrultuda öyküdeki kimi pasajlar üzerinden teorik bir tartışmada yürütülecektir. Filistinli devrimci edebiyatçı Gassan Kanafani’nin yazdığı Güneşteki Adamlar, yolları Basra’da bir kaçakçının yazıhanesinde kesişen üç Filistinlinin sonu hayal kırıklığı ile biten umut yolculuğunu anlatır. Yazar Kanafani de bir göçmendir, 1936 yılında Akka’da doğmuştur. Kanafani daha çocukken Akka’da yaşayan 15.000 Filistinli Nakba’daki Siyonist saldırılar sonucu topraklarından sürülür. 12 yaşındaki Kanafani ve ailesi, Suriye’nin orta batısındaki Zabadiya kasabasında mülteci olurlar ve vatanlarından sürgün edilen yüz binlerce Filistinli’nin arasına katılırlar (Brehony, 2017). 1960’ların sonunda Filistin’in kurtuluş mücadelesinde Kanafani FHKC’nin (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi) liderlerinden biri olur ve örgütün yayın organı Al Hadaft’e Filistin’in kurtuluşu ve emperyalizm üzerine yazılar kaleme alır. Temmuz 1972’de Kanafani, arabasının kaportasına yerleştirilen plastik patlayıcının patlaması sonucunda 17 yaşındaki yeğeni Lamees Najim’le hayatını kaybeder. Saldırıyı MOSSAD üstlenir (Alpaslan, 2017).

Anlattığı hikâye bugün yeryüzünün her yerinde her gün yaşanmakta olan bir gerçekliktir. 1962 yılında yayımlanan öyküde olaylar 1948 Nakba adı verilen Filistinlilerin topraklarından sürüldüğü tarihin ertesinde gelişir. 1948’de İsrail’in Filistin’i işgali, Araplar arasında geleneksel olarak Nakba veya Felaket olarak bilinir. Savaşın ardından birçok Filistinli topraklarından mahrum bırakılmış, yerlerinden edilmiş ve çeşitli kamplarda evsiz, vatansız mülteciler hâline gelmiştir.

Kanafani, Irak’tan Kuveyt’e kaçarak iş bulmak isteyen üç farklı kuşağa mensup Filistinli mültecinin göç yolculuğunu anlatır. Ebu Kays en yaşlı olanlardandır. Çocuğu ve eşine iyi bir hayat sağlamak için Kuveyt’e gitmek istemektedir. Esad ise daha önce Kuveyt’e gitmeyi denemiş fakat kaçakçılar tarafından yolda bırakılmıştır. Şansını bir kez daha denemek istemektedir. Mervan ise en genç olanlarıdır, 16 yaşındadır. Babası onu ve annesini yeni evlendiği eşi için terk etmiştir. Doktor olmak istiyordu. Bu üç adam kaçakçılara ödeme yapacak yeterli paraları olmadığı için Basra’dan Kuveyt’e su taşıyan bir kamyonla Kuveytli zengin Haj Rida için çalışan Filistinli şoför Ebu’l Hayzuran ile birlikte yolculuk etmek zorunda kalırlar. Ebu’l Hayzuran eski bir özgürlük savaşçısıdır. Ama savaşta geçen yıllar, hatırladığı kahramanlık hikâyeleri bir sırrı da barındırmaktadır. Savaşın sonucu olarak cerrahi olarak hadım edilmiştir. Çöl, Barbara M. Parmenter göre, 1948’den beri Filistin edebiyatında edebî manzara olarak tanımlanan üç “sürgün manzarasından” biridir. Diğer ikisi şehir ve mülteci kampıdır (Parmenter’den aktaran, Algass, 2021, s. 2).

Güneşteki Adamlar’daki Filistinlilerle, Matteo Garrone’nin ödüllü filmi Kaptan Benim’deki (İo Capitano, 2023) Senegalli gençlerin kaderi aynıdır: Her ikisinde de kahramanlar çölü geçmek zorundadır. Güneşteki Adamlar’ın kahramanları, bir su tankerinin içinde çölü geçip daha iyi bir hayat için Kuveyt’e varmayı planlamaktadırlar. Hikâye günümüze uyarlandığında yeni bir hayat umuduyla kamyonetlerin arkasında, teknelerin depolarında sınırları aşmaya çalışan mültecileri anımsatmaktadır. Bu zorluklara göğüs geren insanlara Agamben, ‘kutsal insan’ tanımı yapmakta ve kutsal insanı şöyle tanımlamaktadır: “Egemenlik alanı, cinayet işlemeksizin ve kurban etmeksizin adam öldürmenin meşru olduğu alandır ve kutsal hayat, yani öldürülebilen ama kurban edilemeyen hayat bu alanda zapt edilen bir hayattır” (Agamben, 2013, s. 103). Agamben, Homo Sacer’in öldürülebilir olmasına rağmen kurban edilemez (unsacrificable) olduğu konusunda ısrar eder. Bunun nedeni, Agamben’e göre, kurban etmenin dinî veya kutsal bir anlam ekonomisi (ekonomi, anlam veya amaç) gerektirmesidir; oysa homo sacer’in öldürülmesi, hukuki bir istisna olsa da bir anlam ekonomisine (ne kutsal ne de saygısız) dâhil edilemez. Kanafani’nin kahramanları daha çok sömürgecilikle bağlantılı bir ölüm politikasının konusu gibidir. (Brennan, 2024, s.6). Su tankının içinde hayatlarını kaybederler. Yazar, üç Filistinliyi Kuveyt sınırından

geçirmeye çalışan kaçakçı Ebu'l Hayzuran'ın onların ölü bedenlerini gördüğünde nasıl davrandığını şöyle anlatmaktadır:

“Tankın içinden dışarı fırladı ve ağzını yavaşça kapattı, sonra da merdivenden yere indi. Her yer koyu karanlıktı. Yüzlerini görmeyeceği için bundan memnuniyet duydu. Cesetleri tek tek ayaklarından sürükledi ve belediye çöp kamyonlarının çöp dökmek için durduğu yolun başına bıraktı. Böylece buraya gelen ilk şoför cesetleri kolayca görebilecekti.....Çok gitmeden aklına bir şey geldi. Yeniden motoru durdurup cesetleri bıraktığı yere döndü ceplerindeki paraları aldı. Mervan'ın saatini de aldı. Ayaklarının dış kenarlarına basa basa araca geri döndü”. (Kanafani, 2023, s.72-73).

Mbembe'in kavramsallaştırıldığı şekliyle çölde hayatını yitiren bu üç Filistinli, brütalizme örnektir. Burada bahsedilen sadece bir savaş değildir, bedenler artık hudut bedenlere dönüşmüştür Bu iş gücünü satmaya çalışan bedenler, sürekli dolaşım hâlinindedir. Bunlar günümüz kapitalizminin insan fazlalarıdır. Neoliberalizmin mantığı, bu hudutlandırılmış bedenleri yakalamayı, sınıflandırmayı ve cesetlerini gömmeyi kendisinde hak görür. Yakalama hareketleri gitgide daha fazla dışarıdan veya özel taşeronlara devredilmektedir. Çölde gömülüp yakılan bedenler buna örnektir (Mbembe, 2022, s. 150). Mbembe nekropolitika kavramında Agamben'in çıplak hayatını bir fazlalık ya da artık olarak değerlendirir. Fazlalık piyasa açısından da bir karşılığa denk gelmemektedir. O yüzden tek karşılığı maruz bırakıldığı ölümdür (Brennan, 2025, s. 5).

Güneşteki Adamlar'daki üç kahraman da egemen ulus devletin istemediği, yok saydığı 'kutsal insanlar'dır ve dolayısıyla hem oluş açısından hem de yola çıkışlarından ölümlerine kadar uzanan süreçle beraber ölümleri nekropolitikanın konusudur. Bunun diğer bir nedeni de egemen ulus devletin bir savaş devleti biçimi almasıdır. İsrail bir savaş devleti olarak Filistinli nüfusa karşı dönüşmüştür. Tıpkı yakın tarihli Kaptan Benim filmindeki gibi bir ölüm bölgesi olan çölden geçerler. Çöl imgesi rastgele seçilmiş bir imge değildir. Günümüzde de Meksika'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne, Afrika'nın içlerinden Libya üzerinden Akdeniz'e ve İtalya kıyılarına varmaya çalışan tüm göçmenler önce çölle sınanmaktadırlar. Kanafani romanda, Filistinli öznenin içinde bulunduğu çıkmazı göstermek ve jeopolitik gerçekliğe referansla hayali anlatılar arasındaki ilişkiyi göstermek için dolaylı, deneysel bir yaklaşım ve sembolik bir dil kullanır (Meryan, 2013, s.74). Ebu Kays'ın yolculuk kararını aldıktan sonra imgeleminde vatanın toprağını somut anlamlarının ötesinde sembolik olarak bir canlı varlık gibi görmesi buna örnek olarak verilebilir:

“Gündüzün ufku gökle birleşti ve etrafındaki her şey sonu olmayan beyaz bir aleve dönüştü. Döndü ve göğsünü nemli toprağa yasladı. Toprak nabız gibi atmaya başladı. Genzinde dolaşıyordu toprak kokusu ve tufan gibi damarlarına dökülüyordu” (Kanafani, 2023, s.16).

Bu satırlarda anlatılan Ebu Kays'ın toprağından atılıp koparılmadan hemen önce hissettikleridir. Kays artık toprağında fazlalık olarak görülmektedir. Fazlalık olarak görülmesi nekropolitik bir düzenin sömürge topraklarındaki işleyişini göstermektedir. Nekropolitika, sömürgecilerin yaşamını koruma adına onlara karşı uygulananıdır. Kays ve arkadaşları bu öyküdeki “onlardır.”

Sömürge Mantığı ve Nekropolitika

Çalışmanın bu kısmında sömürge mantığı ile nekropolitika kavramının kesişimsellikleri Güneşteki Adamlar öyküsü üzerinden somutlaştırılacaktır. Arjantinli siyaset bilimci Alberto Ciria, Eva Peron'un Amerikalı Marksistler tarafından izleyicilerini hayal kırıklığına uğratan feminist bir siyasetçi imgesine sahip olduğunu belirtir. Bu imgenin 1960'ların sonunda sol eğilimli Peronistler tarafından nekropolitik bir hamle ile Devrimci Evita'ya dönüştürüldüğünü ifade ederek nekropolitika kavramını ilk kez kullanan kişi olmuştur (Ciria, 1983, s.151). Mbembe'nin 2003 yılında kaleme aldığı Nekropolitika makalesi, kavramın sosyal bilimler alanında tanınmasına ve geniş bir çevre tartışılmasına yol açmıştır. Bu kavram özellikle coğrafyacılar tarafından sınır ve çevre ile ilgili konulardaki araştırmaları kavramsallaştırmak için kullanılmıştır. Coğrafyacılar, bu kavramı Marksizm, yavaş ölüm, yavaş şiddet, queer teorisi ve teorisi ve diğer eleştirel teorilerle birleştirerek yeni katkılar sunmuşlardır (Peters vd, 2025, s. 2).

Mbembe (2014), Nekro- Siyaset adlı makalesinde egemenlik kavramının dışavurumları üzerinde durur. Ona göre kimin ölmesi gerektiğini, kimin yaşaması gerektiğine karar veren merci olması egemenliğin ayırt edici özelliğidir. Makalesi boyunca Mbembe, Foucault'un biyo-politika, Agamben'in istisna hâli kavramlarıyla kuramsal bir tartışmaya girer. Mbembe (2014) geç modern eleştirinin içinde aklın, öznenin hakikati ve siyasetin de aklın

kamusal alandaki uygulaması olarak ele alındığını belirtir. Mbembe'ye göre (2014) aklı, öznenin hakikati olarak düşünmek yerine ölüm ve yaşam gibi kategorilere bakılmalıdır. Ölüm ve yaşam kategorilerinin en açık görüldüğü yerler ise plantasyonlardır. Çünkü yaşam üzerinde iktidarın eşitsizliğiyle birlikte bir başkasının yaşamı üzerindeki iktidar ticari bir biçim de almıştır. Böylelikle iki boyutlu bir eşitsizlik ortaya çıkmıştır. Plantasyonların dışı vurduğu sömürge egemenliği hukukun dışındaki bir iktidar uygulamasıdır. Mbembe (2014) sömürgelerin hukuksal düzenin denetimlerinin ve garantilerinin askıya alınabildiği yerler olduğunu ifade eder. Biyopolitikanın temel amacı "yaşat ve ölüme terk et" şeklindedir. Bu, iktidarın, yönettiği nüfusun yaşamını sürdürmeye ve optimize etmeye odaklandığı anlamına gelir, ancak bunu yaparken belirli yaşamları dışlayarak ölüme terk eder; Nekropolitika ise yaşamaya izin ver ve öldür" şeklindedir. Bu modelde, iktidar yaşamı yönetmek yerine, ölümün yönetimi yoluyla nüfusları kontrol eder. Yaşamın değeri düşürülerek asgari varoluşun altına indirilir ve ölüm, savaş makinesi tarafından yönetilir, kullanılır ve sermayeye dönüştürülür (Gržinić, 2022, s. 112-118).

Doğal kaynakların savaş makineleri tarafından çıkarılması, bölgesel bir devletin sınırları içinde yer almayan nüfusları dağılmaya zorlamıştır. Bu durum onları çocuk askerlere, mültecilere, kurbanlara dönüştürür. Toplumsallık tarafından içerilemeyen bu yeni gruplar, kamplara ve istisna bölgelere kapatılıp kıyımından geçirilir. Mbembe'ye göre tam da bu nokta, nekropolitikanın biyo-politikadan farklılaştığı uzamdır. Çünkü yeni yıkım teknolojileri bedenleri disiplin aygıtları içine kaydetmekten çok kıyım ile temsil olunan -buna fazlalık ya da artık nüfus (surplus) da denilir -Bu aynı zamanda nekropolitikanın biyopolitikadan farklılaştığı düzeydir.- maksimal ekonomi düzeni içerisine kaydetmeye yönelmektedir. Mbembe'nin 'artık (fazlalık) nüfus' literatürüne son zamanlarda yaptığı en önemli katkılardan bir diğeri de özellikle Afrikalı göçmenlerle ilgili olarak kullanılan, ancak artık yaşamın tarihsel karşılaştırmaları üzerine inşa edilen 'ırksal sınıf' kavramıdır. Avrupa'ya doğru hareket eden Afrikalı göçmenler ilk olarak 'sınır bedenleri' olarak tanımlanmaktadır (Brennan, 2024, s.11). Mbembe (2020) kölenin aksine, Afrikalı göçmenleri kastederek kapitalizm için yüksek değer kaynakları olmadığını ifade eder. Fazlalık nüfusun yüksek değer kaynağı olmamasının bir nedeni ise ulus devletin savaş devletine dönüşmesidir. Ulus devlet biyopolitikayı gerektirirken, savaş devletinin ihtiyacı ölüm politikalarıdır. Artık nüfusun tek sahip oldukları şey emek gücüdür ve ona satamadıkları zaman bu göçmenler, gezegensel vahşet tarafından hareket etme girişimlerine kastedilerek sınır bedenler hâline gelirler. Sınır bedenine dönüşüm ve buna eşlik eden 'ırksal sınıf' oluşumu Mbembe (2020)'ye göre, emek gücüne sahip olanların buna alıcı bulamadıklarında meydana gelen şeydir. Afrikalı göçmenler böylece bir 'ırksal sınıf' oluştururlar. Nekropolitika bize günümüz kapitalizmin kriz koşullarını yönetmek için sömürgeci politikalara daha fazla dayandığını gösterir. Artık nüfus, bunun en dikkate değer görünümünden biridir. Sömürge yönetiminden miras alınmış ırksallaştırma kavramı fazlalık görülen bu nüfusları nitelemektedir. (Brennan, 2024, s.12).

Foucault (2018), Fransız Devrimi ile birlikte ölümün yaşamı sarsamaz hâle gelmesiyle biyopolitikanın ön plana çıktığını vurgulamıştır. Ona göre, tarihte ilk defa biyolojik olan siyasal olanda karşılığını bulur; yaşam ölümün izin verdiği yerde değildir. İktidar artık yaşatmak zorundadır. Ancak bu yaşatma bilginin denetim ve müdahale alanında gerçekleşir (Foucault, 2018, s.101-102). Nüfus sayımları, üreme, doğum oranları, yaşam süresi artık yeni bir bilgi teknolojisinin ve söyleminin konusudur. Modern devlet, biyoiktidar kavramı aracılığıyla biyolojik olanla ilişki kurar ve böylece egemenin öldürme hakkı ve biyoiktidar mekanizmaları modern devletlerin işleme biçimlerine dönüşür (Foucault'tan aktaran Mbembe, 2020, s.99). Nekropolitika kavramını daha iyi anlamak için sömürgecinin sınırlarına dönmek gerekir. Sömürgecinin sınır kavrayışını zihinde canlandırmanın bir yolu da sömürgecinin ruh hâline bakmaktır. Coetze'nin (2019) "Barbarları Beklerken" romanı, sömürge sulh hakiminin oranın yerlilerine karşı hissettiği karmaşık duyguları anlatır. Sömürgecinin tanzim ettiği hayali sınırın ardında yaşayan yerliler, medeniyet getirmiş sömürgecinin kabusudur ve katli hukuki bir kavuşturmanın gerekçesi değildir. Sömürgeler hukuki düzenin askıya alındığı toprak parçalarıdır. Uygarlığın hizmetine koşulmuş bir olağanüstü hâl söz konusudur. Sömürge toprağında Mbembe'nin (2020) de belirttiği gibi düşman olarak birbirine saygı duyan egemen devletlerin vatandaşlarının seferberliği söz konusu değildir. Düşman ile suçlu arasında bir ayrım yoktur. Hukukun askıya alındığı bu dünya, insani bir dünya değildir. Loomba'ya (2000) göre modern kolonyalizm yalnızca yağma ve fetih yapmamış aynı zamanda fethettiği ülkelerin ekonomilerini yeniden yapılandırarak merkez ülkelerin ekonomileriyle kolonilerin ekonomileri arasında karşılıklı olarak mal ve hammadde akışı başlamıştır. Fanon (2005, s. 46) da sömürge dünyasının ikiye bölünmüş bir dünya olduğunu altyapının aynı zamanda üstyapı olduğunu ifade etmektedir. Sömürgeci ulus kendi ülkesindekinin tersine saf şiddet uygulamaktadır.

Sömürge dünyası ikiye bölünmüş bir dünyadır. Ayrım çizgisi, hudut, kışla ve karakollarla temsil edilir. Sömürgelerde, sömürgeleştirilenin resmî ve kurumsal muhatabı, sömürgecinin ve baskı rejiminin sözcüsü, polis ve ordudur (Fanon, 2005, s. 46). Sömürge dünyası bir şiddet kültürü yaratır. Sömürge şiddet kendini bir imge ve bir dizi gösterge ile ayakta tutar; Mbembe (2021) buna şiddetin ruhu diyerek, sömürge nüfusunun kalplerine ve düşlerine hükmeden bir şiddet olarak tanımlar. Kanafani'nin eserinde olduğu gibi şiddet her yana nüfuz etmiştir. Şiddet sadece sömürgeci ulustan gelmemektedir. Örneğin, Güneşteki Adamlar'da Mervan pazarlığa giriştiği bir insan kaçakçısı tarafından tokatlanır ve olay yazar tarafından şöyle anlatılır (Kanafani, 2023, s.27.):

“Şişman adam ayağa kalktı, yazı masasının etrafında dolandı ve terden şıpır şıpır, nefes nefese önünde durdu. Bir süre onu tepeden tırnağa süzdü, sonra da o ağır ellerinden birini havaya kaldırdı.”

“Demek beni polise şikâyet edeceksin, seni orospunun...”

Ağır el Mervan'ın yanağından aşağıya kaydı. Kelimeler şeytani bir uğultuyla kulakları arasında katmer katmer dolaşmaya başladı.”

Mervan'ın yaşadığı şimdi tüm gezegenin kaderi gibidir. Sömürge mantığı küreselleşmektedir. Düşkünlük ve gaddarlık karışımı ırkçılık gösteri toplumu tarafından asimile edilerek öteki ile olan savaşı çağdaş tüketim aygıtlarının yardımıyla molekülerleştirmektedir (Mbembe, 2020, s. 86). Bu yeni savaş terörle mücadele konseptinde şekillenmiş ve gittikçe kristalleşmiştir. Böylece savaş anaakım medyada söylemsel karşılığını, etkisiz hâle getirilen düşmanlar ve düzensiz göçmenler olarak gösterir. Bugün istisna hâlini yaratmak verili bir düşmanın olmasına gerek yok, düşman yaratılabilir ve bu düşman her koşulda yok edilmesi gerektirir. Düşman, sömürgecinin karşılaştığı bulaşıcı hastalık gibidir. Nekropolitikada düşman imgesi sömürgecinin yerli halklar imgesine benzerdir. Hem düşman hem de yerli halklar, iletişim kurmanın mümkün veya istenir olmadığı varlıklardır. İnsanlığın dışında olduklarından, anlaşmak mümkün değildir (Mbembe, 2020, s. 89) Kanafani'nin Filistin'inde bugün yaşanan bu değil midir? Kolonyal bir devletin yoğun askerî-sınai kompleksi, tek çarenin düşmanı topyekûn yok etmek gerektiğine fanatikçe inanmaktadır. Güney Afrika'da Apartheid dönemi örneğinde olduğu gibi ırk temelinde bir mekânsallaşma vardır. Her sömürge yönetimi gibi dışsallaştırma mekânsal olarak da işlemektedir. Günümüzde ise mekânsallaştırma dünyanın her yerine yayılmaktadır. İsrail günümüz Apartheid'in ayrıksı bir örneğini sergilemekte, Gazze halkını beton bloklarla, karmaşık gözetleme teknikleri ve karakollarla dışlamakta, hapsedmektedir. Filistin örneğinin gösterdiği gibi, geç modern dönemin sömürge işgali çok sayıda iktidarın birleşmesidir: Disiplin, biyopolitika ve nekropolitika (Mbembe, 2020, s. 114). Kuşatma yalnızca fiziksel değil, kültürel ve ideolojik açıdan da temel yöntemdir. Sivil altyapının ve sivil hayatların askerî hedefler hâline dönüşmesi başat stratejik tutumdur. Yukarıda belirttiği gibi yaratılan düşmanla savaş, bir gün oluşacak uzlaşma ya da barış ihtimaline göre değil topyekûn imha anlayışına göre şekillenir. Apartheid arzusu küresel düzeyde göçmenler için işlemektedir. Sınırlar onlar için çizilir. Mbembe bunu şöyle açıklar:

“Ama belki de tam olarak sınırlardan değil, "hudutlandırmadan" dan söz etmeliyiz. O hâlde bu "hudutlandırma", dünya güçlerinin belirli mekânları belirli nüfus sınıfları için kalıcı olarak geçilmez yerlere dönüştürme süreci değilse nedir? İstenmediğine karar verilen çok sayıda insanın hayatlarının paramparça edildiği, kayıp ve yas alanlarının bilinçli olarak çoklu bir şekilde çoğaltılması değilse nedir?” (Mbembe, 2019, s.103).

Mbembe, hudutlandırmanın çağdaş kapitalizm altında yatan örgütlü şiddetin özel adına dönüştüğünü ifade eder. “Hudutlandırma” bu dünyanın güçlerinin, belli mekânları, belli kesimler için mütemadiyen geçilmez kıldıkları süreçtir (Mbembe, 2022, s. 72).

Nekropolitikanın kusursuz uygulaması ise Mbembe (2014)'ye göre İsrail'in Filistin'de uyguladığı şiddettir. Burada sömürgeci devlet, temel egemenlik ve meşruiyet iddiasını kendi tikel tarih ve kimlik anlatısının otoritesinden devşirmektedir. Gazze ve Batı Şeria'da Mbembe'nin (2014) nekro iktidar adını verdiği özgül terör biçiminin işleyişiyle ilgili üç temel nitelik göze çarpmaktadır. İlki sömürgeci uzam politikaları doğrultusunda bölgesel parçalanma ve yerleşimlerin kapatılmasıdır. Diğerleri ise karşılıklı dışlama ilkesi içerisinde karakterize olmuştur. İki halkın, İsrailliler ve Filistinlilerin yolları kesişmemekte keskin bir biçimde ayrılmaktadır. Üçüncü olarak ise bölgelerin genişletilmesi savaş uzamının gökyüzüne kadar ulaşması ve buna eşlik eden kentsel altyapıya yönelik ileri teknoloji aracılığıyla yapılan sabotajlardır. Filistin'de iktidarın ölüm üzerindeki bu egemenliği yeni bir olgu olsa da onun tedricen geliştirilen yöntemleri hiç de yeni değildir. Kanafî böylesi bir ölüm siyasetinden kaçış var mı sorusunu 1962 yılında yayımlanan Güneşteki Adamlar öyküsünde sormuştur.

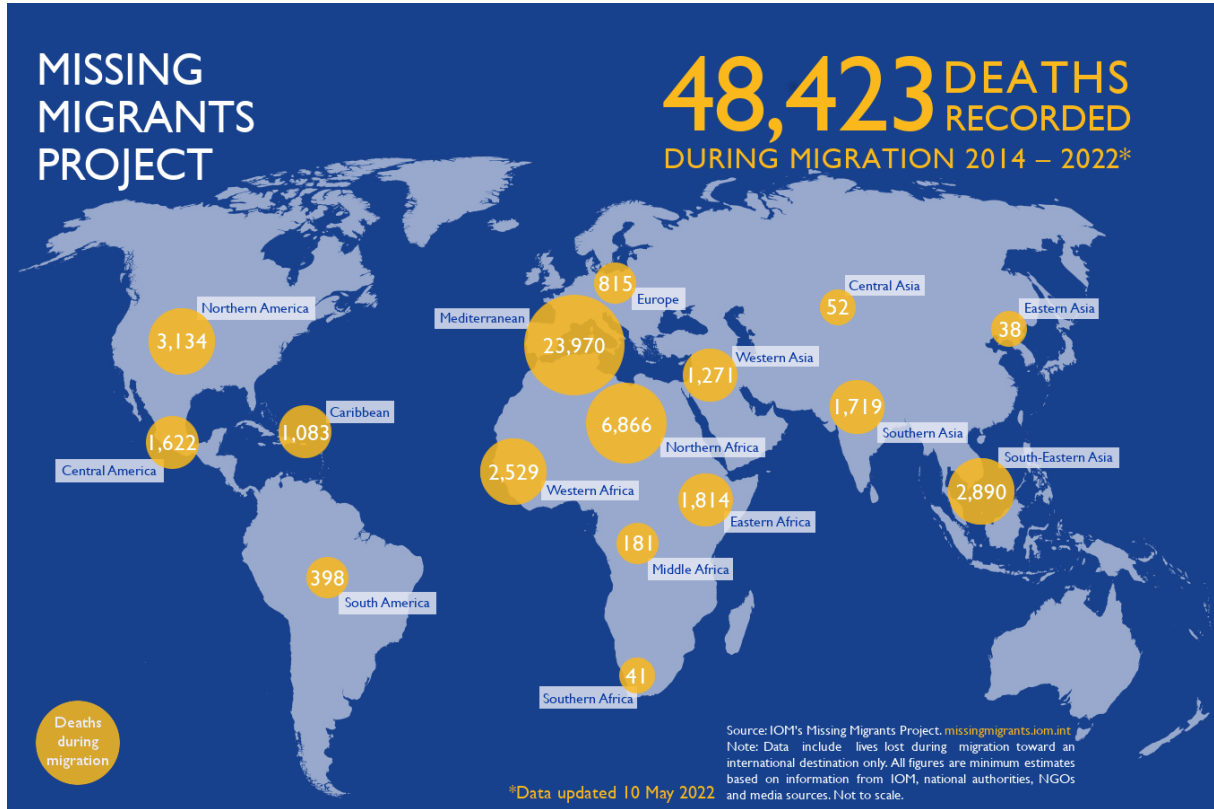
Kale Devletler, Dijitalleşen Sınırlar

Çalışmanın bu kısmında nekropolitika kavramının günümüz göç hareketlerini anlamada nasıl yardımcı olabileceği tartışılacaktır. 1989'da Berlin Duvarı yıkıldığında liberal entelijansiya yeni bir çağın başladığını müjdeliyordu. Sınırların olmadığı, tarihin sonundaki dünyaydı bu. Çok değil yaklaşık 19 yıl sonra önce ABD'de sonra da Euro bölgesinde etkili olan finansal kriz; bu liberal ütopyanın hem sağ hem de sol çevrelerce yeniden sorgulanmasına yol açtı. 2008 finansal krizinin tetiklediği siyasi depremler, Tahrir meydanından başlayarak Avrupa'ya ve Kuzey Amerika'ya sıçradı. Umutla başlayan toplumsal hareketler, olumlu siyasi değişimin habercisi gibi görülse de kısa sürede rüzgâr tersine döndü. Radikal sağ olarak nitelendirilen politik hareketler geniş bir etki alanına sahip oldu. Geleneksel anaakım partiler radikal sağın politik söylemini kendi iktidar stratejilerinin parçası yaparak meşrulaştırdı ve merkezileştirdi. Siyasal alt üst oluşların tetiklediği göçmen krizi, ekonomik kriz ve bir felakete doğru yaklaşan iklim krizi, ölüm siyasetinin makul ve gerekli karşılanacağı ideolojik atmosferi sağlıyordu. 1989 yılında yıkılan duvarlar ABD-Meksika, Avrupa Birliği sınırlarında yeniden yükseliyordu. Zamanımızın sınırları iki kutuplu dünya arasında değil öldürülebilecek olanlar ve bu emri verecek olanlar arasında gerçekleşiyordu. Brown (2011) bu hudutlandırmanın enstrümanı olarak duvarların, sadece ulusa yönelik şiddet eylemleri için değil, ulusal kimliğin, etnik veya ırksal demografiyle dönüşüme uğrayarak imgesel düzeyde zayıflamasına karşı bir için, dışa karşı korunma arzusunu dışa vuruluşu olarak tanımlar.

Dış olarak tanımlanan mülteciler, 1930'ların, 1940'ların siyasi sürgünlerinden farklıdır. Her türlü zaferden uzak, kayıpların, reddedilmelerin ve kaçışların, ailevi, idari ya da maddi ihanetlerin bir birikimidir ve bunu yaşayanlar için tek sonucu kendilerini kurban olarak kabul ettirmek ve acil yardım almaktır (Aiger, 2006, s.25). Agier'in *On the Margins of the World* (2006) kitabında hikâyelerini anlattığı Afrika'daki, Kolombiya'daki çatışma bölgelerinden kaçan mülteciler hayat üzerinde ölüm ve terör ile egemenlik kuran nekropolitik iktidar uygulamalarının mağdurdurlar. Öte yandan modern sınırlar sadece teritoryal değil, aynı zamanda ırksal ve sınıfsal sınırlardır, mobil emek gücünün fazlasını dışarıda tutmaya da yararlar.

Ulus devletler, emeğin içeriye doğru aşırı hareketliliğini engellemek için çeşitli yeni sınır kontrolleri getirmektedir. Belirgin ırkçı ayrımcılık, hapsedme, işkence ve zorla sınır dışı etme, emeğin içe doğru hareketini kontrol etmek için yaygın olarak kullanılan yöntemlerdir (Chang, 2017, s. 260). Sınır aynı zamanda kapitalizmin mobil emeği belli ölçülerde içirme, emek fazlasını ise dışarıda bırakma işlevini görür. Göçmenlere karşı ayrımcılık sadece dışarıda bırakma ile işlemez. Birleşik Krallık ve Hollanda'da göçmenler için zorlayıcı uygulamalar başlığı altında karakterize edilebilecek yöntemler de uygulanmaktadır. Bu durum özellikle COVID 19 pandemisi ve kriz durumlarında daha belirgin hâle gelmektedir. Birleşik Krallık'ta gözetim teknolojileri ile merkezî ve yerel yönetimlerin etkin olduğu stratejiler bulunmaktadır. Hollanda'da ise dolaylı zorlama ile karakterize edilen uygulamalar, stratejiler hüküm sürmektedir: Temel olarak her iki zorlama biçiminde de izlenen taktikler şunlardır: Göçmen grupların davranışlarını kontrol etme, damgalama, belirli faaliyetleri kriminalize etme, sosyal dışlanma mekanizmalarını işlevselleştirme. Sadece zorla sınır dışı etme ile değil, yıpratma teknolojileri vatandaş olmayanların konut ve sosyal yardımlara erişiminin sistematik olarak engellenmesi, gündelik hizmetlerden ve dolayısıyla gündelik yaşamdan dışlanmanın etkili yolları olarak karşımıza çıkmaktadır (Serpa, 2021, s. 5-12). Bunun yanı sıra sınırlarda kullanılan teknolojiler gittikçe karmaşıklaşmış, sınırla yeniden militarize edilmiştir. İsrail'in tekno askerî kapasitesinin Filistinlilerle kent savaşlarında kullandığı yöntemler pek çok açıdan Avrupa'nın yeni sınır güvenliği için ilham verici olmuştur. Özellikle Akdeniz bir sınır ayırımıdır: Kuzey ile Güney'in yaşamı arasında boğularak ölen mülteciler birer çıplak hayattır, sınırı geçebilenleri ise bir kamp yaşamı beklemektedir. Avrupa devletleri tarafından göçmenlere gösterilen sözde misafirperverlik kamplarda göçmenleri ayrılmaz bir çokluğa indirgemekte ve öznelliklerini alıp nesnellikle işaretlemektedirler (Talbayev, 2024, s. 27). Göçmenler üzerinde uygulanan bu sınır şiddeti, sömürgeci mantığın dünya geneline yayılmasının bir sonucudur. Kimin yaşayıp, kimin öleceğine karar veren egemenin buyruğudur. Bu buyruk çoğu zaman dijitalleşmiş savaş teknolojileri eli ile sınırlarda ve mülteci kamplarında yürütülmektedir. Avrupa Birliği sınırları bölgeselleştirilmiş sınır rejiminin en açık örneğidir. Göçmenlerin kırılganlıkları nekropolitika ile araçsallaştırılarak göçmenin yaşamı üzerinde tam bir egemenlik sağlar. Sınırlar aynı zamanda sınırla yeni gözetim teknolojilerinin kullanıldığı sanallaştırılmış yerlerdir. Keynesyen sanayi kompleksi veri ve sermaye biriktirmek, göçmenlerin yeteneklerini ve isteklerini tahmin etmek ve yeniden şekillendirmek, daha iyi yaşam standartları olasılıklarını engellemek, sınırları askerileştirmek ve yerli nüfus arasında göçmenleri şeytanlaştırmak için yeni araçlar geliştirirler (Donaldson, 2023, s. 68-70). Tsagarousianou (2023) çalışmasında, yasa dışı göçmenlerin verileştirmeyi, biyometrik gözetim

yöntemlerine karşılık kendilerine dayatılan bedenselleştirme politikalarını müzakere ederek kabul ettiklerini ve karşı anlatılarını da yaratmaya çalıştıklarını belirtir. Özellikle göçmen kabul prosedürlerinin daha fazla sayısallaşması, göçmenlerin davranış ve hareketlerinin sınıflandırılmasına ve öngörülebilmesine yaramaktadır. Bu sürecin sonuçlarından biri de savunmasız göçmen gruplarının hiper görünür hâle gelmesidir (Witteborn, 2024, s. 300). Alman BAMF (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge) tüm idari altyapısını ve sınır polisini dijitalleştirmiştir. BAMF'ın kullandığı ses aracı biyometri uygulaması sığınmacıların taleplerine güvenilmediği durumlarda devriye girmektedir. Biyometrik yazılım sığınma başvurusunda bulunan kişinin sesi kaydedilmekte, ana dilini, aksanlarını akustik niteliklere ve çekimlere odaklanarak analiz ederek hangi ülkeden olduğunu tespit etmektedir. (Palumbo, 2024, s.304). Stavinoha (2024, s.325-326), Yunanistan örneği üzerinden vize işleme, biyometri, veri yönetimi, hava taşımacılığı yaptırımları ve sınır dışı edilmeden gözetim teknolojilerinin konuşlandırılmasına, gözaltı merkezlerinin yönetiminden insani bakım sağlanmasına kadar geniş göç ve sınır kontrolünün son yıllarda özel şirketlere devredildiğini iddia etmektedir ve sınırlarda yapılandırılan güvenlik endüstrisinin sınır ötesi hareketleri denetlemeye yönelik bir hizmetler pazarı oluşturduğuna dikkat çekmektedir. Kimin ölüp, kimin yaşayacağına karar veren nekropolitika aynı zamanda neoliberalizmi yeniden üretmektedir. Georgi (2019, s. 570) sınır rejimlerini açıklarken kale kapitalizmi terimini kullanır. Ona göre Kale kapitalist stratejileri, bir eğilim olarak, egemen sınıf fraksiyonlarının isyanı, suçu veya kaçışı önlemek amacıyla kitlelerin yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik daha önceki girişimlerinden vazgeçmiştir. Maddi tavizler yoluyla hegemonya ve istikrar elde edemediği ya da bu konuda isteksiz olduğu için ayrıcalıklı (sınıf) kesimleri madun gruplardan izole etmek için küresel bir polis devletini kullanmaktadır (Georgi, 2019, s.570).

Not. Global Missing Project tarafından hazırlanan infografikten elde edilmiştir. <https://www.migrationdataportal.org/infographic/missing-migrants>

Şekil 1. 2014 -2022 Dünya Geneli Kayıp Göçmen Sayısı

Günümüz dünyasında bir yanda sınırlar birer geçiş noktası olmaktan çok askerî güvenlik noktaları hâline gelirken sahip oldukları tek meta olan iş güçlerini satmaya çalışanlara karşı da yok edici teknolojilerin (gaz bombaları, bütünleşik biyometrik modüller, yüz tanıma sistemleri) üretiminin başrolde olduğu bir ekonomi bu vahşet pazarında sürekli olarak gelişmektedir (Mbembe, 2022, s. 153-154). Emek gücünü satmaya çalışan damgalanmış nüfusların, emek güçlerini satamaz hâle geldikleri zaman yaşama hakları yoktur. Geçen yüzyıldaki göçmen

topluluklardan farklı olarak bu yüzyılın göçmeni, egemen ulus devletler tarafından içerilme olanakları yok edilmiş dışsallıklardır. Sınır, fiziksel olduğu kadar liberalizmin tüm vaatlerinin aksine ırksal, ulusal ve etniktir. Peki sınır var olanı korumak için değil, genişlemek için olduğunda ve emeğe yoğun bir talep varken ne olur? Anderson'un etnografik sayılabilecek Hobo Evsiz Adamın Sosyolojisinde bahsettiği Hobo kültürü bize birtakım ipuçları verebilir.

Hobo: Sınırlar Arasında Serseri İşçi İmgesi.

Cambridge sözlüğü (<https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/Hobo>) Hobo'yu bir işi veya evi olmayan ve bir yerden başka bir yere taşınan kişi olarak tanımlar. Nels Anderson, kentteki ve yollardaki 400 Hobo ile onların uğrak yerlerinde, doğrudan temas kurarak bir alan çalışması yürütmüştür. Çalışmanın bu kısmında Hobo kavramı ve onun göç hareketliliği açıklanırken Hobo'nun göç imgesinin Kanafani'nin Güneşteki Adamlar öyküsündeki göç deneyiminden farklılaşan yanları gösterilmeye çalışılacaktır. Gününbirlik işlerde çalışan ve hiçbir zaman mülk edinecek kadar para biriktiremeyen bu gezgin işçiler, Amerika'nın hareketli olma geleneğinin temsilcisidirler (Anderson, 2017, s.15-17). Sınır bölgelerinin ortadan kalktığı bir dönemde çocukluk geçiren Anderson, gecekondu mahallelerinde, ormanlık alanlarda ve Kızılderili rezervlerinde yaşadığı madencilik, ağaç kesme ve yol yapım işçiliği gibi Hobolar'a özgü işleri ilk elden deneyimlemiştir (Anderson, 1921 ile 1923 arasında Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğrenciyken Robert Park ve Ernest W. Burgess danışmanlığında kendi hayat hikâyesinden dolayı çok iyi bildiği Hoboları tez konusu olarak seçmiştir. Anderson'un Hobo Evsiz Adamın Sosyolojisi kitabının ilk bölümü, Anderson Hobohemya: Evsiz Adamın Evi başlığı taşımaktadır. Bu kısımda Anderson, Hoboların ormanlardaki kamp alanlarını ve iş buldukları, emeklerini sattıkları Hobohemya dedikleri kent mekânlarını anlatmaktadır. Bu mekânlar Hobolar için kendini yeniden üretme mekânları olduğu kadar, sosyalleştikleri ve tıbbi yardım alabildikleri yerlerdir. Anderson, kitabın ikinci bölümünde ise Hobo tiplerini ve yalnız başlarına yola çıkma nedenlerini açıklamaktadır. Hobolar 5 temel tipe ayrılır. 1) Mevsimlik işçiler 2) göçebe, geçici işçiler 3) göçebe işsizler, serseriler 4) göçebe olmayan geçici işçiler ve 5) serseriler. Üçüncü bölümde ise Hoboların yaşadıkları cinsel, ruhsal ve fiziksel zorluklar konu edilmektedir. Özellikle sınır oluşturma dönemindeki krizlerde Hobolar, kalkınma projelerinde istihdam edilmişlerdir. Kitabın son bölümünde ise Hoboların politik tutumları ve örgütlenmeleri anlatılmaktadır.

Anderson'un (2017) ikinci sınır oluşturma hareketi olarak tanımladığı bu dalga Hobolar oldukça etkili olmuştur. Onların batıya doğru hareketi bir sınır oluşturma hareketidir. ABD'de 1850'den 1920'lere kadar yeni kurulan madenler ve çiftliklerde çalışacak iş gücüne ihtiyaç vardır. Madencilik kentlerinin ve çiftliklerin oluşması ile beraber bu iş gücüne olan ihtiyaç azalmış, zamanla yok olmuştur. Tıpkı bu insanlar da günümüz göçmenleri gibi içinde bolca maceracılık barındırır da iş güçlerini satmak için yollara düşerler. Bazı yönlerden kaderleri günümüz göçmenlerine benzer. Tarihte pek çok göçmen gibi tecrit edilmiş bazı bölgelerde yoğunlaşmışlardır. Ama bu durum Hobohemya denilen izole ama özgün bir kültürel alan meydana getirmelerine yol açmıştır. Burada ucuz oteller, pansiyonlar, yataklar, büfeler, konfeksiyon mağazaları, istihdam büroları, dernekler, dinî kurumlar, radikal kitapçılar, sosyal yardım kuruluşları ortaya çıkmıştır (Anderson, 2017, s. 37). Kuzey Amerika'da 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın başlarını kapsayan yoğun endüstrileşmenin yaşandığı Altın Çağ, hızlı sosyo-ekonomik değişimler nedeniyle geçici işçiliğin önemli ölçüde artmasına tanık olmuştur. Endüstriyel kapitalizmin yükselişi, işçilerin fabrikalarda, taş ocaklarında, madenlerde ve demiryollarında iş bulabilmek ve çalışabilmek için yeni sanayileşen merkezlere akın etmesiyle iş gücü dinamiklerinde radikal bir değişim olmuştur. Ancak, hızlı sanayileşme yarışında yaygın olan düşük ücretler ve sömürü koşulları, bu gelişen endüstrilerde kısa süreli veya mevsimlik işleri yapmak için geçici işçilere olan ihtiyacı önemli ölçüde arttırmıştır. Hobolar, bu altın çağın belirgin gezgin işçi figürü hâline gelmiştir. Hobo, tipik Amerikan endüstriyel işinin temsilcisi değildir. Hobo emeği, çalışmanın bir başarı hayali ve sadık bir tatmin duygusu olduğu fikri üzerinden tanımlanmakta ancak yine de çalışmanın modern Amerikan kimliğindeki merkeziliğini sorgulayan kendi ekonomik benliğini ve bireyciliğini kurmaktadır (Carpenter, 2020, s. 20). Bu geçici iş gücü için uluslararası sınırların pek bir anlamı yoktur. Onlar, British Columbia, Alberta ve Saskatchewan ile geniş bir sınırı paylaşan Montana'nın madencilik endüstrisinde çalışmışlar, British Columbia ve Alberta'ya kadar uzanan dağ sıraları madencilik ve tomrukçuluk endüstrilerini başlatmışlar ve doğu düzlükleri kuzeydeki Saskatchewan ve Manitoba'ya doğru tahıl hasadını yapmışlardır (Pickett, 1999, s. 20). "Vazgeçilmez dışlanmışlar" olarak Hobolar, David Montgomery'nin yazdığı gibi, Amerika Birleşik Devletleri'nde "neredeyse tüm imalat, ulaşım ve ticaret biçimleri için" gerekli olan bir işçi sınıfı alt

kültürünün üyeleridir (Lennon, 2014, s. 15). Hoboları toplumu tehdit eden serseriler olarak görenlerden biri de Layman'dır The Birth of Hobo makalesinde Hobolardan şu şekilde bahseder:

“Kendi içgüdüsel çocuk özlemlerini öldürmek ve vahşi olmak zorunda kaldılar. Bu özlemi gidermeye en yakın yol, birkaç hafta gevşek bir karakterle yaşamaktır... Doğal olarak bu insanlar içinde bulundukları durumdan dolayı organize toplumu suçluyorlar ve onu yok etmeye hazırlar. Bu aşamada Hobo bir anarşisttir ve ülke için bir tehdittir ...hayatı dışında kazanacak çok şeyi var ve kaybedecek hiçbir şeyi yok ve hiçbir şeye değer vermiyor. Hiçbir eyalet veya şehir tek başına bu sorunu çözemez” (Layman, 1929, s.34).

Taylor (1929) Hobo'nun %100 Amerikalı olduğunu belirtir. O, uzun mesafelere, hızlı ulaşım, endüstriyel gelişmeye ve bireyin önemli ölçüde kişisel özgürlüğe sahip olduğu çok çeşitli mesleklere sahip bir ulusun ekonomik bir yan ürünüdür (Taylor, 1929, s. 188). Bu yan ürünün fark edilmese de çok önemli işlevlere sahip olduğu iddiasındadır. Hobolar yüzde yüz bir toprağa aittir. Şimdinin hareket hâlindeki nüfusları ise sınırların hemen öncesinde insanlığa ait çöllerde, denizlerde topraksız ve şiddetin nesnesi olan yalın bedenlerdir. Hiçbir toprak onların değildir. Onları tanımlayan şey, ölüm üzerine kurulu gelişmiş savaş teknolojilerinin hedefi olan bedenleridir. 19. yüzyıl kapitalizminde olduğu gibi kaderleri ölmek ile çalışmak arasında değil, ölümden kaçmak ve dijital gözetim teknolojileri önünde hemen ya da seyretilmiş, zamana yayılmış bir ölüm arasında çizilmektedir.

Belirgin bir biçimde Hobolar, demiryolu ve çelik sanayinin gereksinim duyduğu iş gücünü sağlamışlardır; bunun yanı sıra pek çok Hobo da tarımsal alanlarda çalışmıştır. Aynı zamanda kendilerine özgü bir karşı kültürün ve edebiyatın da temsilcisi olmuşlardır. 1893'ten 1920'lere kadar Amerika'nın iş gücü piyasası göçmen erkek işçilere ekonomik bir niş sağlamıştır. Bu dönemde Hobo alt kültürü büyümüş ve Amerikan toplumunun çoğunluğunun “dışında kalan” statüsünü kendisi için olumlu bir tanım olarak kabul etmiştir (Marie, 1984, s. 23-27). Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Hobo alt kültürü zorluklar yaşamaya başlamış, büyük çoğunluğu beyaz işçilerden oluşan emek ordusu, I. Dünya Savaşı'nın sonundaki bazı dönüşümlerden sonra yavaş yavaş yok olmuş ve yerleşikleşmiştir. Demiryolu inşaatlarının bitmesi, büyük inşaat projelerinin azalması sonucu keresteye olan talebin düşmesi, savaştan sonra teknolojinin gelişmesi ve iş gücüne talebin azalması, otomobillerin devreye girmesi, devletin bu geçici göçmen iş gücünü dağıtmak için uyguladığı politikalar bu kültürün sönümlenmesine neden olmuştur (Depastino, 2003, s. 169-177). Hobo ile günümüz göçmenini karşılaştırsak Hobo, arzu edilmeyen ama ihtiyaç duyulan bir figürdür ve 21. yy insanına göre daha fazla hareket özgürlüğüne sahiptir. İzole edilse de kendi karşı kültürünü yaratma olanakları bulunmaktadır. Resmî makamlarca dışlanmasına ve baskıya maruz kalmasına rağmen popüler kültürde günümüz göçmenlerine kıyasla daha olumlu bakılan bir figür olmuştur. Onlar, modern endüstriyel sermaye, yoksulluk ve baskı, Amerika'nın içlerindeki marjinal kesimler ve Avrupa'dan gelen göçmenlerin Amerikan toplumsal düzleminde bir araya gelmesiyle ortaya çıkan yeni bir olgudurlar 21. yüzyıl göçmeninin aksine kendi yaşamı için hak iddia edebilen Hobolar, 1905 yılında kurulan, örgütlü bir devrimci işçi hareketi olan Dünya Endüstri İşçileri (IWW) içinde yer almışlardır. 1917 yılında üye sayısı 150.000'e çıkmıştır. Herhangi bir siyasi partiye angaje olmayan hareket, yalın bir sınıf mücadelesi çağrısı yapmıştır. IWW tanımına göre, “işçi sınıfı”, emeğini satan ücretli bir köledir (Gmry 2019, s.3). IWW, özgür ruhlu göçmen ve göçmen işçilerin iş gücünün çoğunluğunu oluşturduğu, çoğunlukla Amerika Birleşik Devletleri'nin batı bölgesinde, kereste, madencilik, tarım ve liman gibi belirli sektörlerde işçileri başarıyla örgütlenmiştir (Gmry, 2019) ve bunların büyük çoğunluğu düzensiz işçiler olan Hobolardır. IWW'nin çekirdeğini oluşturan göçebe işçiler (Hobolar), seyyar yaşam tarzları ve işçi kimlikleriyle sürekli bir ikilem içindeydiler. İşçi sınıfına mensup olmalarına rağmen, iş ahlakına karşı bir duruş sergiliyorlardı. Bu kimlik çatışması, örgütün yaratıcılığının temelini oluşturmuştur. IWW, "İsyancı/Dayanışma" ikiliğini benimsemiştir. İsyancı kimliği, özerk kimlikten ziyade kolektif bir ifadenin parçası olarak görülürken; dayanışma, "birine yapılan zarar hepimize yapılmış zarardır" temel inancı etrafında örgütlenmeyi sağlamıştır (Depastino, 2003, s. 60-65).

Günümüzde ise göçmenin kendini tanımlama olanağının elinden alındığı bir göç yüzyılındayız. Kuzey Amerika'nın Altın Çağ'ın da ise gezgin işçi örgütlenilmekte, kendi kimliğini edimleri ve söylemiyle inşa edilmektedir. Kendilerini dışlanmış bir kimlikten çok bu kimliği aşmaya çalışan yarı köle, yarı endüstriyel ama iradeyle seçilmiş bir yoksulluğun özneleri olarak tariflemektedirler. Günümüz mültecisinin aksine Hobo, çıplak bir hayata sahip değildir. Onun bir karşı kültürü, kendini tanımlayabileceği kavramsal bir set ve örgütlenebileceği toplumsal hareketler mevcuttur. Karşıt kamusalıklarına örnek olarak Hoboların kent merkezinin dışında komünal pratikler geliştirdikleri Hobo jungle denilen kampları bulunmaktadır. Bu kamplar geçici işçilerin barınak

bulabileceği, bilgi alışverişi yapabileceği ve daha geniş sosyal marjinalleşmeye karşı kolektif pratiklerde bulunabileceği hayati merkezler olarak işlev görmüştür (Uhlein, 2025, s. 76-77). Hobo jungelları aynı zamanda Altın Çağ'ın endüstriyel kapitalist ritminin de kesintiye uğratıldığı karşıt kamusalılıklardır. Bu kamplarda zamanın ritmi, endüstriyel önceliklerle değil hayatta kalmak için paylaşmanın gerekliliğiyle belirlenmekte dolayısıyla toplumun normatif disiplin mekanizmalarının dışında alternatif zamansallıklar üretilmektedir. Hobo kültürü, otomobilleşme, tarımda makineleşme, nüfus artışı gibi etkenlerden sonra sönümlenmiştir. Ancak ana akım Amerikan kültürü tarafından folk bir öge olarak içerilmiş hayat tarzları, şarkıları, şüirleri ve çıkardıkları yayınlarla günümüze kadar gelmiştir.

Sonuç

Kanafani'nin Güneşteki Adamlar'ı geçmişin günümüzün bir kehaneti olabileceğini göstermektedir. Topraklarından kopan üç Filistinlinin hikâyesi çıplak şiddetin ve kimin yaşayıp yaşamayacağına karar veren araçsallaştırılmış bir nekropolitikanın hikâyesidir. Aynı zamanda günümüz dünyasında savaşlar, çatışmalar, ekolojik kriz, özgürlük, emek gücünü satmak zorunda olduğu için göç yollarında ölen milyonlarca Mervan'ın, Esad'ın, Ebu Kays'ın maruz kaldıkları sondur. Göçmenin, mültecinin yaşamı çıplak hayattır. Kanafani'nin novellasındaki gibi ya öznelliklerinin ellerinden alınacağı kamp, çöllerde, denizlerde ölmeye yazgılı bir hayat vardır onlar için.

Nekropolitika özellikle neoliberalizmin yarattığı devasa eşitsizliklere karşı neoliberalizmin tercih ettiği çözümüdür. Dünya nüfusunun bir kısmını imha edilebilir olarak damgalanmaktadır. Göçmenlerin, mültecilerin ölümleri merhamet uyandırmaz. Çünkü işleyen dünya çapında bir sömürge mantığıdır. Sömürge halkı, nasıl sömürgeci tarafından barbar, vahşi olarak görülüyorsa; bir zamanlar sömürge olan şimdilerde ise emperyalizmin yarattığı suni eşitsizliklerin içinde yaşam mücadelesi veren halklarının her alanı şiddetle kuşatılmıştır. Göç yolculuklarında bu halkların karşılaştığı devlet şiddeti değildir, egemenliğini çeteler ve terör örgütlerine, insan kaçakçılarına kısmi olarak devretmiş devletin paramiliter suretleri de vardır bu şiddetin içinde. Kaptan Benim filmindeki gibi varlığı kırılanlaşmış bu insan topluluğu, kimi zaman çölde paramiliter gruplarca kaçırılır, kimi zaman da haritada işaretlenmemiş işkence yaşam mücadelesi verirler. Şanslı olanlarını yeni hudutlar beklemektedir, zaten bedenleri de bir huduttur, dışarı ve içerisindeki ayırmadır, ölene kadar yaşayacakları kaderdir ve tek kurtuluşları ölümdür. Ama ölümü kendileri seçemezler, yaşayıp yaşamayacaklarına karar veren egemenin buyruğudur. Egemenler sınırları, dronelarla, askerî güçlerle, algoritmaların tahakkümünün cisimleştiği biyometrik sistemlerle korumaktadır. Egemen, sınırları savaş mantığına göre dizayn edilmiş bir tür kale devletin sahibidir. Sınırı geçebilen göçmenleri ise geri dönüşüm merkezleri, DNA'larına kadar tanınabilir kılacak gözetim teknolojileri karşılar. Onların yaşadıkları algoritmik bir nekropolitikadır.

Nasıl ki Kanafani'nin Güneşteki Adamları'ndaki kahramanlar nekropolitikanın ölüm politikaları ile yüzleşenler, bedenleri ile hudutlandırılanlardır, Anderson'un Hobosu'ndaki Hobolar sınırları genişleten, geçici fakat yerleşikleşmenin koşullarını hazırlayan göçmen işçilerdir. Onlar vazgeçilmez dışlanmışlardır. Kanafani'nin kahramanları Kuveyt'e gitmek isterken aslında oraya ulaşmanın zor olduğunu hissederler. Çünkü orası bir yok mekân, bir ütopya mekânıdır. Günümüzdeki göçmen imgesine benzer şekilde söz konusu olan Mervan'ın Ebu Kays'ın, Esad'ın yok edilebilir olduklarıdır. Öykünün politik boyutu yok edilebilirlik kavramı etrafında açığa çıkar 1948 Nakba'da zaten topraklarından sürülmüş, sürülürken öldürülmüş bir halkın temsilcisidir. Filistinlilerin 1948'deki Nakba'da evleri, kültürleri yok edilmiştir, topraklarına el konulmuş, mülksüzleştirilmiştir. İsrail tarafından 1948'de nekropolitik bir strateji gözetilmiştir. Hobo ise dışlanmış izole edilmiştir ama kendi Hobohemyası'nda ve yollar boyunca özgürdür. Buradaki önemli nokta Hobo alt kültürünün mekâna kayıtlı olarak çıkması ve mekânsal olanaklar sayesinde politik olarak örgütlenebilmesidir. Hobolar kendi karşıt kültürlerini yaratabilmiş, Amerikan edebiyatında iz bile bırakabilmişlerdir. Bir dönemin ayrıksı işçi alt kültürünü temsil etmişlerdir. I. Dünya Savaşı sonrası gelişmelerle birlikte sönümlenmiş tarihe karışmışlardır. Ancak onlar sınırları genişletmişlerdir. Çünkü Hobolar varlık koşullarını endüstriyel kapitalizmin emek ihtiyacına borçludurlar. Makineleşme ile beraber emek ihtiyacı azalınca sessizce yok olsalar da Amerikan popüler kültürüne önemli izler bırakmışlardır.

Aradan geçen 100 yıldan fazla yıldan sonra dünyanın gelişmiş bölgeleri ile az gelişmiş bölgeleri arasındaki refah ve güvenlik makası açılmıştır. Yaratıcı yıkım ve korunma kapitalizmin iki yönlü hareketini oluşturmaktadır. Kapitalizmin bu yeni biçimi, Hobaları görece özgür bırakan kapitalizmden farklıdır. Bu dönem gelişmiş ülkeleri

iki boyutlu bir nekropolitika stratejisi uygulamaya zorlamaktadır. Bu stratejinin ilk aşaması az gelişmiş bölgelerin doğal kaynaklarını yağmalarken kullandıkları şiddettir. İkinci ise gelişmiş ülkelerin kendi kapitalizmlerini korumak için sınırlarda ya da uluslararası topraklarda ve karasularında uyguladıkları teknoloji ağırlıklı şiddettir. Günümüzde göçmenler ile Hobolar arasındaki temel benzerlik de teknolojik dönüşümün yarattığı işlevsizleştirme durumudur. Günümüz göçmenleri gibi çıplak hayatın konusu olmamışlardır. Günümüzde ise teknolojik ilerleme sadece emekçi sınıfları baskı altına almaya yaramıyor; aynı zamanda Dünya'nın egemenlerine vicdan azabı duymadan öldürmenin yollarını gösteriyor. Günümüzde göçmen yok edilmesi gereken düşman ve hiçbir vicdani yükümlülük olmadan suçu kurbanı yazılan bir cinayetin mağduru hâline geliyor.

Çıkar Çatışması Beyan

Yazar(lar), bu makalenin araştırma, yazarlık/veya yayın süreci ile herhangi bir potansiyel çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Mali Destek

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazılması ve/veya yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Çalışmada etik dışı bir husus bulunmadığını, araştırma ve yayın etiğine özenle uyulduğunu beyan ederiz.

Yazar Katkı Oranı

Çalışma tek yazarlıdır.

Etik Kurul İzni

Bu çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

Kaynakça

- Agamben, G. (2013). *Kutsal insan*. (İ. Türkmen, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Agier, M. (2008). *On the margins of the world: The refugee experience today*. Polity.
- Alqasass, R. A. A. (2021). The diasporic narrative: Identity crisis in Ghassan Kanafani's *Men in the Sun*. *International Journal of Comparative Literature & Translation Studies*, 9(2), 1–7.
- Alpaslan, K. (2017, Kasım 11). Filistin'in hiç ateş etmemiş “komandosı”: Gassan Kanafani. *Gazete Duvar*. <https://www.gazeteduvar.com.tr/dunya/2017/11/11/filistin-in-hic-ates-etmemis-komandos-u-gassan-kanafani>
- Anderson, N. (2017). *Hobo: Evisiz adamın sosyolojisi*. (E. Pınar, Çev.). Heretik Yayınları.
- Brehony, L. (2017). Ghassan Kanafani: Voice of Palestine (1936–1972). *The Palestine Chronicle*. <https://www.palestinechronicle.com/ghassan-kanafani-voice-of-palestine-1936-1972/>
- Brown, W. (2011). *Yükselen duvarlar çayırlayan egemenlik* (E. Ayhan, Çev.). Metis Yayınları.
- Cambridge Dictionary. (2025). *İngilizce tanımı*. <https://dictionary.cambridge.org/tr/s/%C3%B6zl%C3%BCk/ingil> (Erişim tarihi: 20.04.2025)
- Carpenter, L. K. (2020). *Labor's unsettled vagrancy: The rise and fall of the Hobo labor movement, 1865–1929* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. University of Northern Iowa.
- Chang, D. O. (2017). Subversive migration, citizenship from below and democracy against bordered capitalism. In *Return of Marxian macro-dynamics in East Asia* (pp. 253–283). Emerald Publishing.
- Ciria, A. (1983). Flesh and fantasy: The many faces of Evita (and Juan Perón). *Latin American Research Review*, 18(2), 150–165.
- Coetzee, J. M. (2019). *Barbarları beklerken* (D. Körpe, Çev.). Can Yayınları.
- DePastino, T. (2003). *Citizen Hobo: How a century of homelessness shaped America*. University of Chicago Press.

- Donaldson, N. (2023). Transnational capital at the European border: Neo-Gramscian reflections on authoritarian neoliberalism, surveillance capitalism, and necropolitics in EU migration. *Politics Journal*, 9, 54–78.
- Fanon, F. (2005). *Yeryüzünün lanetlileri* (Ş. Süer, Çev.). Versus Yayınları.
- Foucault, M. (2018). *Cinselliğin tarihi* (H. U. Tanrıöven, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Georgi, F. (2019). Toward fortress capitalism: The restrictive transformation of migration and border regimes as a reaction to the capitalist multicrisis. *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*, 56(4), 556–579.
- Gržinić, M. (2022). Capitalism and death. *Filozofski vestnik*, 43(3), 109–133.
- Kanafani, G. (2023). *Güneşteki adamlar* (M. H. Suiçin, Çev.). Metis Yayınları.
- Layman, I. (1929). The birth of the hobo. *Social Science*, 5(1), 30–35.
- Lennon, J. (2014). *Boxcar politics: The Hobo in US culture and literature, 1869–1956*. University of Massachusetts Press.
- Loomba, A. (2000). *Kolonyalizm / postkolonyalizm* (M. Küçük, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Mbembe, A. (2019). *Necropolitics*. Duke University Press.
- Mbembe, A. (2020). *Düşmanlık politikaları* (A. Gür, Çev.). İletişim Yayınları.
- Mbembe, A. (2021). *Postkoloni üzerine* (M. Yalçın & M. Yalçın, Çev.). Hece Yayınları.
- Mbembe, A. (2022). *Brütalizm* (P. B. Yalım, Çev.). İletişim Yayınları.
- Meryan, D. (2013). *Sites of (post) colonial becomings: Body, land and text in the writings of Wilson Harris, Derek Walcott, Mahmoud Darwish and Ghassan Kanafani*. [Yayımlanmamış doktora tezi, University of Leicester].
- Migration Data Portal. (2025). *Missing migrants* [İnfografik]. <https://www.migrationdataportal.org/infographic/missing-migrants> (Erişim tarihi: 18.06.2025)
- Palumbo, D. L. (2023). The weaponization of datafied sound: The case of voice biometrics in German asylum procedures. (In K. Leurs & S. Ponzanesi, Eds.), *Doing digital migration studies* (pp. 303–322). Amsterdam University Press.
- Peters, F., Clare, N., & Davies, T. (2025). Necropolitics and geography. *Progress in Human Geography*, 49(5), 466–488.
- Pickett, E. S. (1999). Hoboes across the border: A comparison of itinerant cross-border laborers between Montana and Western Canada. *Montana: The Magazine of Western History*, 49(1), 18–29.
- Serpa, R. C. (2021). The exceptional becomes everyday: Border control, attrition and exclusion from within. *Social Sciences*, 10(9), 1–12.
- Stavinoha, L. (2023). McKinsey consultants and technocratic fantasies: Crafting the illusion of orderly migration management in Greece. In K. Leurs & S. Ponzanesi (Eds.), *Doing digital migration studies* (pp. 323–342). Amsterdam University Press.
- Talbayev, E. T. (2024). The residual migrant: Water necropolitics and borderization. *Interventions*, 26(1), 21–35.
- Taylor, C. N. (1929). The American hobo workingman. *Social Science*, 4(2), 188–192.
- Tsagarousianou, R. (2023). The datafication of migrant bodies and the enactment of migrant subjectivities: Biometric data, power and resistance at the borders of Europe. *Media, Culture & Society*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/01634437231214193>
- Witteborn, S. (2023). Introduction to section V: Datafication, infrastructuring and securitization. (In K. Leurs & S. Ponzanesi, Eds.), *Doing digital migration studies* (pp. 299–302). Amsterdam University Press.

EXTENDED SUMMARY

This study, endeavors to analyze mobile populations and communities forced to migrate due to economic, political, or natural reasons through the comparative lens of two distinct literary and sociological works. The central objective is to determine how the migration experiences described in these two works—one driven by political and economic factors, the other purely economic—can help facilitate an understanding of contemporary migration movements.

The research addresses several key questions, including how the concept of the "border" (*hudut*) differs between the two works and how modern border technologies have fundamentally altered the meaning of the border itself. The study specifically aims to explain the crucial role of digital infrastructures, also known as digital borders, which are employed by central powers to perform functions such as recognition, liquidation (*tasfiye etme*), and isolation. Ultimately, the paper utilizes Achille Mbembe's concept of "demarcation" (*hudutlandırma*) to articulate the organized violence that underpins contemporary capitalism.

The study utilizes a comparative analysis methodology, focusing on two texts whose authors both personally experienced migration. The primary sources are Ghassan Kanafani's novel *"Men in the Sun"* (1962), which recounts the journey of three Palestinian immigrants seeking refuge and work in Kuwait after the Arab-Israeli war, and Nels Anderson's sociological text *"The Hobo: The Sociology of the Homeless Man"*, which analyzes Hobos, migrant workers who were integral to the American border expansion, working primarily on railways until the 1920s.

The central theoretical anchor for the analysis of modern migration is Achille Mbembe's concept of Necropolitics and its related concept, Demarcation (Containment/*Hudutlandırma*). Mbembe argues that "demarcation" is the specific name given to the organized violence of contemporary capitalism, defining it as the process by which world powers continuously render certain spaces permanently impassable for specific populations. Necropolitics, in this context, refers to the sovereign power's ability to decide who must die and who may live, a framework that the study applies to the vulnerability of modern migrants. The study also contrasts Mbembe's necropolitics with Foucault's Biopolitics, noting that while Biopolitics seeks to "make live and let die," Necropolitics is structured around the logic of "allow to live and kill," controlling populations through the management of death. The analysis reveals a profound difference in the border experience and agency between the historical Hobo and the contemporary migrant represented by Kanafani's characters. Kanafani's narrative portrays three Palestinian refugees—Abu Qays, Assad, and Marwan—who are rendered "sacred humans" (*homo sacer*) by the sovereign nation-state, meaning they can be killed without committing murder or being subjected to ritual sacrifice. Their journey ends in death by suffocation inside a water tanker while crossing the desert, a space defined as a death zone (*ölüm bölgesi*). These figures embody Mbembe's concepts of the "border body" (*sınır bedeni*) and the "surplus population" (*artık nüfus*), whose existence is defined by their lack of value in the current capitalist market, making death their only outcome. Their fate reflects the global expansion of a colonial mentality and necropolitical strategy, exemplified by the situation in Palestine, where the state acts as a war state imposing organized violence. Modern borders are increasingly being designed according to a war logic, turning developed countries into "fortress states" (*kale devletler*). In contrast, the Hobos analyzed by Anderson were crucial to the second American border expansion. They were migrant workers who, despite being marginalized, were described as the "indispensable excluded". The Hobo, unlike the modern migrant, actively participated in expanding and drawing borders with his own hands. Crucially, the Hobos were not seen as subjects of nude life (*çıplak hayat*). They maintained relative freedom of movement and utilized their mobility to create an autonomous, distinctive counter-culture known as Hobohemia. They established communal spaces called "Hobo jungles" where they exchanged information and engaged in collective practices against marginalization. Furthermore, they were able to organize politically within movements like the Industrial Workers of the World (IWW), forming a "racial class" of itinerant workers who possessed significant agency and a collective identity. This freedom and ability to organize contrasts sharply with the contemporary migrant, who is continuously subjected to systematic violence and lacks the possibility of self-definition. The study concludes that the demarcation process in the 21st century is characterized by sophisticated digital borders. The militarization of borders is now heavily reliant on advanced technologies (drones, biometric modules, algorithms) that serve to protect the interests of "Fortress

Capitalism". Digitalization in migration management, such as the use of voice biometrics in asylum procedures (e.g., German BAMF), aims at the profiling and prediction of migrant behavior, rendering vulnerable groups hyper-visible. This technological intensity constitutes an algorithmic necropolitics. While Hobos faced labor needs that granted them a degree of value, today's migrants face technological progress that enables the world's sovereigns to kill without remorse, often shifting the responsibility for the crime onto the victim. Their bodies are rendered targets of sophisticated war technologies, defined by their status as stateless, stripped of land, and objects of violence in deserts and seas.